

Examination of Participant Views on Out-of-Class Practices of Project-Based Learning Approach

Sare EVCİMİK

Presidency of Religious Affairs, Elazığ-Türkiye

Article History

Submitted: 12.01.2023

Accepted: 03.04.2023

Published Online: 05.04.2023

Keywords

Project Based Learning
Out of Class Applications
Religious Culture and
Moral Knowledge

DOI: 10.29129/inujgse.1232938

Abstract

The aim of this study is to examine the participant views on the out-of-class applications of the project-based learning approach. The project-based learning approach is based on an understanding in which the student takes an active role in the teaching-learning process, realizes their own learning, and learns by living by doing in cooperation. The study, which was carried out in the case study design, which is one of the qualitative research methods, was carried out with the participation of 30 volunteer students studying in the 7th grade in a secondary school affiliated to the Ministry of National Education in the city center of Elazığ in the 2021-2022 academic year. The data obtained with the semi-structured interview form were analyzed using descriptive analysis. They emphasized that the practices made according to the analysis of the research made a positive contribution to the moral development of the activities done with the project-based learning approach outside the classroom in the Religious Culture Moral Knowledge (DKAB) course, and the knowledge became more permanent. In addition, it has been concluded that they can use the information they have learned through out-of-class practices in daily life, that in-group interaction will affect learning, these practices will strengthen cooperation, are fun, effective and support formal education. Based on the results of the study, necessary suggestions were presented to the relevant researchers.

Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Sınıf Dışı Uygulamalarına İlişkin Katılımcı Görüşlerinin İncelenmesi

Sare EVCİMİK

Diyanet İşleri Başkanlığı, Elazığ-Türkiye

Makale Geçmişi

Geliş: 12.01.2023
Kabul: 03.04.2023
Online Yayın: 05.04.2023

Anahtar Sözcükler

Proje Tabanlı Öğrenme
Sınıf Dışı Uygulamalar
Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi

DOI: 10.29129/inujgse.1232938

Öz

Bu çalışmanın amacı proje tabanlı öğrenme yaklaşımının sınıf dışı uygulamalarına ilişkin katılımcı görüşlerini incelemektir. Proje tabanlı öğrenme yaklaşımı, öğretme - öğrenme sürecinde öğrencinin, aktif rol aldığı, kendi öğrenmelerini kendisinin gerçekleştirdiği, işbirliği içerisinde yaparak yaşayarak öğrendiği bir anlayışa dayanmaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseninde gerçekleştirilen çalışma 2021-2022 eğitim öğretim yılında Elazığ İl merkezinde bulunan MEB'e bağlı 1 ortaokulda 7. sınıfta öğrenim gören 30 gönüllü öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen veriler betimsel analiz kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırmanın analizlerine göre yapılan uygulamaların Din Kültürü Ahlak Bilgisi (DKAB) dersinde proje tabanlı öğrenme yaklaşımının sınıf dışı uygulamaları ile yapılan etkinliklerin ahlak gelişimi açısından olumlu katkı sağladığı, bilgilerin daha kalıcı hale geldiğini vurgulamışlardır. Ayrıca sınıf dışı uygulamalar ile öğrendikleri bilgileri günlük hayatta kullanabildikleri, grup içi etkileşimin öğrenmeyi etkileyeceği, bu uygulamaların iş birliğini güçlendireceği, eğlenceli, etkili olduğu ve örgün eğitimi desteklediği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak ilgili araştırmacılara gerekli öneriler sunulmuştur.

GİRİŞ

Günümüzde eğitim yaklaşımları bireyin kendi öğrenmelerini yapılandırması ve yaparak yaşayarak öğrenmesi için öğrencinin merkezde olması gerektiğini belirtmektedir (Sarı,2007). Bu doğrultuda okul sınırları içerisinde yapılacak bir eğitim bireye ve topluma yeterince katkı sağlamayacaktır. Çünkü okul dışında gerçek hayatta öğrencileri bekleyen bir dünya bulunmaktadır. Gerçek hayattan uzak, olup bitenden habersiz öğrenci topluma uyum sağlamakta zorlanacaktır. Sınıf dışındaki öğrenme ortamları öğrencinin motivasyonunun artmasına sosyalleşmesine farkındalık kazanmasına fayda sağlar (Tokcan, 2015). Sınıf dışında yapılan uygulamalar plansız programsız bir eğitim olmayıp günümüzde örgün eğitimin tamamlayıcısı olarak belirtilmektedir. Tüm eğitim programlarında olduğu gibi sınıf dışı eğitimde de bir içerik vardır ve bu içeriğin anlamlı bir yapısı bulunmaktadır (Okur-Berberoğlu ve Uygun 2013). Okul eğitim öğretimi için gereklidir; fakat öğrenmenin gerçekleşmesi için tek mekân değildir. Çünkü sınıf dışında da oldukça zengin bir öğrenme ortamı mevcuttur (Adıgüzel, 2006). Sınıf dışı etkinliklerin uygulanması pek çok zorluğu beraberinde getirirse de bu etkinliklerin faydası oldukça fazladır (Akın, 2012).

Öğrenme ile ilgili 20 yüzyılda farklı fikirler ileri sürülmüştür. Bu fikirler öğretim anlayışında davranışçılıktan, bilişselciliğe ve bilişselcilikten, yapılandırmacılığa doğru bir değişime yol açmıştır (Koç ve Demirel, 2004). Yapılandırmacı anlayış da öğrencilere kalıp bilgilerin verilmesi yerine bilgileri öğretmen rehberliğinde uygun öğrenme ortamlarında kendilerinin oluşturmaları gerektiği vurgulanmaktadır (Tokcan, 2015). Yapılan çalışmalardan çıkan sonuçlarda öğrenmenin toplumla bağının kurulabilmesi için sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerle ilişkilendirilmesi gerektiği ve kalıcı öğrenmelerin öğrencilerin sosyal aktivitelerle meşgul oldukları zaman gerçekleştiği görülmüştür (Zengin, 2013). Bu sebeple sınıf dışı öğrenme ortamları öğrencilerin bilgiyi kendilerinin oluşturmalarına yardımcı olacak fırsatlar içermektedir. Bu bağlamda araştırma inceleme yaparak, problem çözme, iş birliği içerisinde çalışabilme kapasitesine sahip öğrenme yaklaşımlarından proje tabanlı öğrenme yaklaşımı, öğrencilere zengin öğrenme ortamları sağlamaktadır.

Sınıf dışı öğrenme farklı öğretim yaklaşımlarıyla gerçekleştirilmektedir. Bu yaklaşımlardan biri de proje tabanlı öğrenmedir (Tortop ve Özek, 2013). Proje tabanlı öğrenme John Dewey tarafından 20. yüzyılda öğrenme ortamlarında kullanılan öğrenci merkezli bir öğrenme yaklaşımıdır (Korkmaz ve Kaptan, 2001). Proje tabanlı öğrenme yaklaşımında öğrencilerden sorumluluk ve risk alma gibi görevleri üstlenmesi beklenir. Proje tabanlı öğrenme yaklaşımı öğretme öğrenme sürecinde öğrencinin aktif olduğu kendi öğrenmelerini kendisinin oluşturduğu, sorumluluk aldığı ve işbirliği içerisinde proje odaklı olarak devam eden bir süreçtir (Erdem, 2002). Proje tabanlı öğrenme yaklaşımı disiplinler arası bir yaklaşım olması sebebiyle birçok derste öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlarda ilerleme sağlar (Aracaloğlu, vd., 2006). Proje tabanlı öğrenme yaklaşımı öğrencinin bireysel olarak ya da grup halinde gerçek yaşamda karşılaşılabilecek problemlere çözüm arama anlayışıdır (Demirel, 2005). Proje tabanlı öğrenme yaklaşımında öğrencilerin bilgiyi hazır olarak alması değil, bilgiyi sorgulaması çözümler aranması, yaparak yaşayarak elde etmeleri anlayışı öğrenciye kazandırılır. Proje tabanlı öğrenmede amaç okulun yaşamın birebir kendisi olmasıdır. Bu doğrultuda proje tabanlı öğrenme yaklaşımının sınıf dışı uygulamalarında gerçek nesne ve olaylarla birebir etkileşimde bulunarak öğrenmeler gerçekleştirildiği için öğrenciler üzerinde bilişsel sosyal faydalar sağladığı belirtilmiştir. Gerçek yaşamdan bilgileri kendisi araştıran sorgulayan öğrenciler yetiştirmek için sınıf dışı uygulamalara ihtiyaç vardır (Karamustafaoğlu ve Bakıoğlu, 2019). DKAB derslerindeki değerler öğretiminin öğrencinin ahlaki gelişimi üzerinde önemli bir etkisi olduğu düşünülünce DKAB dersinde değer öğretimine ilişkin proje tabanlı öğrenme yaklaşımının sınıf dışı uygulamalarına katılan öğrencilerin bu uygulamalar hakkında duygu ve düşünceleri önem arz etmektedir.

DKAB derslerinin öğretim programında değerlerin eğitimine ayrı bir önem verilmiştir (MEB,2018). 2023 Milli Eğitim Bakanlığı (MEB Vizyon) belgesinde yer alan; “Doğal, tarihi ve kültürel mekânlar ile bilim sanat merkezleri ve müzeler gibi okul dışı öğrenme ortamlarının müfredatlarında yer alan kazanımlar

doğrultusunda daha etkili kullanılması sağlanacaktır.” ve “Okulların bölgelerindeki bilim merkezleri müzeler sanat merkezleri teknoparklar ve üniversitelerle işbirlikleri artırılacaktır”(MEB, 2023, Vizyonu). MEB tarafından İl Millî Eğitim Müdürlüklerine gönderilen yazıda sınıf dışı öğrenme ortamları ile ilgili kılavuzlar oluşturmaları istenmiştir. DKAB dersinin konuları çoğunlukla günlük hayatta karşılaşılan durumlardır. Bu sebeple derste hedeflenen bilgi ve becerilerin tam olarak öğrencilere kazandırılabilmesi için öğretimin sadece sınıfla sınırlı kalmayıp sınıf dışı öğrenme ortamlarının kullanılması da yararlı olacaktır (Akyürek, 2012). DKAB dersinin sınıf dışı ortamlarda öğretimi dersin kazanımlarının gerçekleştirilmesine katkı sağladığı gibi öğrencilerin, günlük yaşamla iç içe olmasına katkı sağlayarak sınıfla sosyal hayat arasında anlamlı köprüler kurmalarına da yardımcı olacaktır (Şimşek ve Kaymakçı, 2015).

Sınıf dışı uygulamalar, değer öğretiminde mevcut programı tamamlayan ve programla birlikte uygulanan etkinlikler olarak değerlendirmek gerekir (Babadoğan, 1990). Sınıf dışı uygulamalar mevcut programı destekleyerek, öğrencilerin derslerde teorik olarak aldıkları değerlerle ilgili bilgileri uygulama boyutunda davranışa dönüştürme imkânı vermektedir. Sınıf dışı uygulamalar öğrencinin isteğine bağlı olduğu ve öğrencinin etkin bir şekilde rol aldığı etkinlikler olduğu için öğrenme eğlenceli bir hale gelebilir (Köse, 2003). Altıntaş (2019) tarafından yapılan çalışmada ise DKAB öğretmenlerinin değer öğretiminde ders dışı etkinlik olarak geziler, ev ödevleri ve kulüp faaliyetleri yaptıkları fakat öğretmenlerin çoğunun bu faaliyetleri etkili ve verimli bir şekilde planlama düzenleme ve değerlendirme konusunda yeterli olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Değer öğretiminde sınıf dışı etkinliklerle öğrenilen değerler pekiştirilir ve kalıcılığı sağlanır. Değer öğretilmesiyle ilgili olarak öğrencinin gerek sınıf içi içinde gerekse sınıf dışındaki tüm öğrenme yaşantılarının bir bütünlük içinde olması gerekir. Tüm bunlar birlikte ele alınıp birbirini tamamlar nitelikte düzenlenirse değer öğretimi etkili hale gelir (Binbaşıoğlu, 2000). Bu çalışmayla proje tabanlı öğrenme yaklaşımının sınıf dışı uygulamalarına ilişkin ders işlenmesinin öğrenmeye etkisi ve bu konuda yaşanan sorunlar, öğrenci görüşleri açısından incelenecektir. Ayrıca öğrencilerin sınıf dışı uygulamalar hakkındaki duygu ve düşünceleri ortaya çıkarılarak bu ortamların öğretim sürecinde nasıl kullanılması gerektiği ile ilgili literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

DKAB dersinin öğretim programında yer alan ahlak konularının eğitim- öğretiminde, öğrencilere hayatı gözlemleme ve yorumlama imkânı veren, sorgulama, eleştirel düşünme için zengin fırsatlar sunan sınıf dışı öğrenme uygulamalarının etkisi oldukça fazladır. Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının sınıf dışı uygulamalarının öğrenme süreçleri öğrenciler açısından, daha kalıcı, eğlenceli ve derse karşı tutumu olumlu etkilemektedir. Bu amaçla DKAB dersinde proje tabanlı öğrenme yaklaşımının sınıf dışı uygulamaları ile yapılan etkinliklerin ahlak gelişimi açısından önem arz etmektedir. Bu çalışmanın amacı proje tabanlı öğrenme yaklaşımının sınıf dışı uygulamalarına ilişkin katılımcı görüşlerini incelemektir. Araştırmanın problemi “Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının sınıf dışı uygulamalarına ilişkin katılımcı görüşleri nelerdir?”

YÖNTEM

Araştırmanın Yöntemi

Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması ile yürütülmüştür. Nitel durum çalışmasının en önemli özelliği birkaç durumun derinlemesine incelemesini kapsayan bir metot olmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2015). Durum çalışmasını diğer yöntemlerden ayıran özelliği eğitimin çeşitli konularını anlamada özellikle ne nasıl ve niçin soruları yöneltildiğinde başvurulan bir yöntem olmasıdır (Çepni, 2012). Durum

çalışmalarında araştırılan olay veya durum kendi doğal kapsamında yer ve zamanla sınırlı olarak araştırılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2015). Durum çalışması araştırılan durum hakkında açıklayıcı bilgiler sunar. Çünkü durum çalışması derin ve çeşitli bilgi kaynaklarından beslenir. Katılımcıların açıklamaları, görüşmelerden ve diğer veri kaynaklarından elde edilen bilgiler birleştirilerek araştırılan durum hakkında karar verilir. Böylece durum çalışmasında incelenen durum ayrıntılı olarak araştırılarak açıklayıcı bilgiler elde edilir (Çepni, 2012).

Çalışma Grubu

Çalışma 2021-2022 eğitim öğretim yılında Elazığ İl merkezinde bulunan MEB'e bağlı Şehit Nadir İPEK ortaokulunda 7. sınıfta öğrenim gören 14 erkek, 16 kız öğrenciden oluşan 30 gönüllü öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Toplanması

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu oluşturulurken ilgili alan yazın taranmış ve konu ile ilgili uzmanlardan görüş alınmıştır. Görüşme formunda 5 tane soru yer almaktadır. Görüşmeye katılanlar gönüllülük esası doğrultusunda çalışmaya katılmıştır. Görüşme formundaki sorular sırasıyla öğrencilere yöneltilerek veriler elde edilmiştir. Bu sorular şunlardır;

1. Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının sınıf dışı uygulama ortamlarında işlenen dersler size neler kazandırdı?
2. Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının sınıf dışı uygulama ortamlarından hangisi daha çok bilgi ve beceri kazanmanıza faydalı oldu? Açıklar mısınız?
3. Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının sınıf dışı uygulama ortamlarında işlenen derslerin öğrenmenize zorluk oluşturduğu yerler olduğunu düşünüyor musunuz?
4. Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının sınıf dışı uygulama ortamlarında kendinizi nasıl hissettiniz?
5. Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının sınıf dışı uygulama ortamlarında yapılan derslerin günlük hayatınızda size fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?

Araştırma ahlaki davranışlar ünitesi kapsamında yapılmıştır. Ünite boyunca kazanımlar proje tabanlı öğrenme yaklaşımının sınıf dışı uygulamalarıyla eşleştirilmiş ve dersler yürütülmüştür. Bu doğrultuda uygulamalar şu kuruluşlarda gerçekleştirilmiştir: Kızılay, bilim merkezi, bakımevi, kardeş okullar ve hayvan barınakları. Tüm bu uygulamalar bittiğinde çalışma grubundaki öğrencilere yarı yapılandırılmış görüşme formları yazılı olarak verilmiş ve cevaplamaları için yeterli zaman sağlanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler betimsel analiz kullanılarak çözümlenmiştir. Betimsel analiz, grupların veya bireylerin özelliklerini tam ve dikkatli olarak belirten bir yöntemdir (Büyüköztürk, vd., 2018). Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular dikkate alınarak da sunulabilir. Betimsel analizde görüşülen ya da gözlenen katılımcıların görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu amaçla elde edilen veriler önce sistematik bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden sonuç ilişkileri araştırılır ve birtakım sonuçlara ulaşılır. Ortaya çıkan temaların ilişkilendirilmesi, anlamlandırılması ve ileriye yönelik tahminlerde bulunulması da araştırmacının yapacağı yorumların arasında yer alabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2015).

BULGULAR

Bu bölümde katılımcı öğrencilerin Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının sınıf dışı uygulama ortamlarının öğrenim sürecinde kullanımına yönelik görüşlerini tespit etmek için araştırma soruları bağlamında elde edilen bulgular ve yorumlara yer verilmiştir.

“Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Sınıf Dışı Uygulama Ortamlarında İşlenen Dersler Size Neler Kazandırdı?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilere ilk önce *“Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının sınıf dışı uygulama ortamlarında işlenen dersler size neler kazandırdı?”* sorusu yöneltilmiştir. Verilen cevaplar analiz edildiğinde öğrencilerin verdikleri cevaplar sınıf dışında yapılan derslerin onlara yeni bilgiler kazandırdıklarını bu uygulamalarla daha iyi öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılardan birinin verdiği cevap şu şekildedir.

“Öğretmenlerimizle gittiğimiz gezilerde daha önce öğrenemediğim şeyler öğrendim arkadaşarımla güzel vakit geçirdim çok eğlendik”

“Bilim merkezine yaptığımız gezi beni çok etkiledi. Orada gördüğüm şeyleri hiç unutmuyorum. Artık çevreme karşı daha dikkatliyim.”

“Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Sınıf Dışı Uygulama Ortamlarından Hangisi Daha Çok Bilgi Ve Beceri Kazanmanıza Faydalı Oldu? Açıklar Mısınız?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci sorusu *“Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının sınıf dışı uygulama ortamlarından hangisi daha çok bilgi ve beceri kazanmanıza faydalı oldu? Açıklar mısınız?”* şeklinde sorulmuştur. Bu soruya verilen cevaplar analiz edildiğinde günlük hayattaki problemler için projeler hazırlayarak çözüm yollarını geliştirmek, değerlerle ilgili olarak yaşayarak öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Bir katılımcının belirtilen durumu yansıtan cevabı şu şekildedir.

“Bilim merkezini yaptığımız geziden çok şey öğrendim. Sorumluluklarımızın farkına vardım. Çevremizi korumamızın ne kadar önemli olduğunu öğrendim. Doğaya hayvanlara zarar verirsek bizim de zarar göreceğimizi orada bulunan öğretmenler çok iyi anlattı. Nesilleri tükenen hayvanları maketlerini gördüm.”

“Öğretmenimizin başlattığı iyilik kumbarası isimli kampanya ile toplanan paraları depremde zarar gören insanlara gönderdik. Kendimi onların yerine koydum. Bizimde başımıza gelebilir onlarda bize yardımcı olurlar.”

“Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Sınıf Dışı Uygulama Ortamlarında İşlenen Derslerin Öğrenmenize Zorluk Oluşturduğu Yerler Olduğunu Düşünüyor Musunuz?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü sorusu olarak *“Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının sınıf dışı uygulama ortamlarında işlenen derslerin öğrenmenize zorluk oluşturduğu yerler olduğunu düşünüyor musunuz?”* sorusu katılımcılara yöneltilmiştir. Katılımcıların çoğu zorluk yaşamadıklarını ifade ederken katılımcılardan bazıları ise ulaşım ile ilgili problem yaşadıklarını ve kalabalık gruplar halinde gidilmesinden dolayı gezinin verimli olmadığını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin cevapları şu şekildedir.

“Kardeş okulu ziyaretinde yeterli araç bulunamadığından arkadaşlarımızın çoğu gelemedi.”

“Geziye okul idaresi tüm 7. Sınıfları toplu gönderdi. O yüzden bilim merkezindeki araçları yeterince kullanamadım. Sınıflar tek tek gitseydi daha güzel olurdu.”

“Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Sınıf Dışı Uygulama Ortamlarında Kendinizi Nasıl Hissettiniz?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Katılımcılara “Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının sınıf dışı uygulama ortamlarında kendinizi nasıl hissettiniz?” sorusu dördüncü soru olarak katılımcılara sorulmuştur. Verilen cevaplar incelendiğinde öğrencilerin kendilerini mutlu heyecanlı ve etkileyici hissettikleri görülmüştür. Arkadaşlarıyla beraber farklı bir etkinlik yapmış oldukları, farklı mekânlar gördükleri, yeni bilgiler öğrendikleri için heyecanlı olduklarını bu durumun kendilerini iyi hissettirdiğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin verdikleri cevaplar şu şekildedir.

“Heyecanlı hissettim bilgiler öğrendim. Oyunlar oynadık, bir yandan da bilgi kazandım hem de eğlendim.”

“ Sınıfta olsaydık biraz sıkıcı olabilirdi, dışarıda olmak daha iyi oldu”

“Sınıf içinde daha çok sıkıcı oluyor sadece anlatılıyor ama dışarıda görerek anlıyoruz.”

“Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Sınıf Dışı Uygulama Ortamlarında Yapılan Derslerin Günlük Hayatınızda Size Fayda Sağlayacağını Düşünüyor musunuz?” Sorusuna İlişkin Bulgular

“Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının sınıf dışı uygulama ortamlarında yapılan derslerin günlük hayatınızda size fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?” sorusu katılımcılara yöneltilmiştir. Katılımcıların çoğu bu uygulamaların günlük hayatlarında onlara birçok fayda sağladığını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal becerilerinin arttığı, özgüvenlerinin yükseldiği görülmüştür. Merhamet etme, sorumluluk alma ve paylaşma ile ilgili farkındalık oluştuğunu belirtmişlerdir.

“Hayvan barınağına yaptığımız geziden çok etkilendim. İmkânı olan herkesin birer hayvan sahiplenmesi gerekir diye düşünüyorum, ayrıca arkadaşlarımla sokak hayvanları için mahallede barınak hazırladık.”

“Öğretmenlerimizin belirlediği kardeş okulu ziyarete giderken yanımızda onlara kitap kıyafet oyuncak gibi hediyeler götürdük. Onlarla paylaştığım için çok mutlu oldum içim huzur doldu.”

“ Projelerde görev aldığım için arkadaşlarımla iletişim daha iyi olmaya başladı. Artık kendime daha çok güveniyorum.”

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmaya katılan katılımcılar proje tabanlı öğrenme yaklaşımının sınıf dışı uygulamalarla gerçekleştirilen derslerde yeni bilgiler kazandıklarını ve konuları bu şekilde daha iyi öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Türkmen (2010) tarafından yapılan çalışmada bu ortamlarda bulunan öğrencilerin öğrendikleri bilgileri uzun zaman geçtikten sonra bile unutmadıkları görülmüştür. Bu bağlamda proje tabanlı öğrenme yaklaşımının sınıf dışı uygulamalarıyla yapılan derslerin öğrenciler üzerinde bilmedikleri şeyleri öğrenmeye yönelik olumlu etkiye sahip olduğu sonucu çıkarılmaktadır.

Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının öğrencilerin bilimsel süreç becerileri üzerinde de olumlu etki oluşturduğu bunun sebebinin ise öğrencilerin öğrenme sürecinde aktif olması ve kendi öğrenme sorumluluklarını alması olarak açıklanmaktadır (Şimşek & Hamzaoğlu, 2020). Öğrenciler proje tabanlı öğrenme yaklaşımının sınıf dışı uygulamalarıyla yaşadıkları ortamları keşfetmeye yaşayarak öğrenme fırsatı elde ederek çevreleri hakkında bilgi elde etmişlerdir. Sınıf dışında dokunarak, görerek ve aktif katılım sağlayarak öğrendikleri için dersin daha verimli olduğunu ifade etmişlerdir. Böylece öğrenmenin daha kalıcı olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan çalışmalarda öğrencilerin sınıf dışı uygulamalarda hem eğlendiklerini hem de dokunarak daha iyi öğrendikleri ve daha kolay hatırladıkları görülmüştür. (Okur-Berberoğlu ve Uygun 2013). Öğrenciler proje tabanlı öğrenme yaklaşımının sınıf dışı uygulamalarıyla yaşadıkları zorluklardan bahsederken ulaşım konusunda sıkıntı ile karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Tatar ve Bağrıyanık (2012) tarafından yapılan araştırmada ise sınıf dışı eğitim uygulamalarında öğrencilerin zihinsel, bedensel ve sosyal gelişmelerine katkı sağladığı ve öğrencileri araştırmaya yönelttiği ifade edilmiştir.

Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının sınıf dışı uygulamaları sonrasında yapılan görüşmelerde öğrenciler sınıf dışı eğitim uygulamalarında gerçekleşen etkinliklerde heyecanlı ve mutlu olduklarını ayrıca tüm uygulamalardan memnun olduklarını belirtmişlerdir. Uygulamalar sonucunda onların mutlu olmaları ve memnun kalmaları ile alakalı benzer çalışmalar da araştırmamızı desteklemektedir (Gürsoy, 2018; Öner, 2015; Çepni ve Aydın, 2015; Bozdoğan ve Kavcı 2016). Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının sınıf dışı uygulamaları çerçevesinde yapılan etkinliklerin öğrencilerde sosyal iletişimin artmasına katkı sağladığı için önemli eğitim ortamları olarak görülmüştür. Balkan-Kıyıcı ve Atabek -Yiğit, (2010) tarafından yapılan çalışmada benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Sonuç olarak proje tabanlı öğrenme yaklaşımının sınıf dışı uygulamaları öğrencilere sosyallik sağlayarak öğrenmelerin gerçekleştiğini söyleyebiliriz. Sınıf dışı uygulamalarla gerçekleştirilen derslerde farklı ortam ve yöntemlerle gerçekleştirilmesinden dolayı dikkat çekici olduğu ifade edilmiştir. Öğrenciler sınıf dışı ortamlarda kendilerini rahat hissettiklerini belirtmişlerdir. Bu bağlamda yapılan araştırmalarda çalışmamızla benzerlik göstermektedir (Çiçek ve Saraç, 2017; Okur-Berberoğlu ve Uygun 2013). Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının sınıf dışı uygulamalarla huzur evi, kardeş okul ziyareti, hayvan barınakları gibi yerlere yapılan gezilerin günlük hayatlarında kendilerine fayda sağladığını belirtmişlerdir. Göküş (2020), DKAB dersinde öğrencilerle birlikte huzur evi ziyareti yaparak görüşlerini almıştır. Yapılan çalışmada gezi gözlem metodu kullanılmıştır. Öğrencilerin yaparak yaşayarak elde ettiği tecrübe oldukça önemli görülmüştür. Yapılan araştırmalar incelendiğinde sınıf dışı uygulamalarda öğrenilen bilgilerin günlük hayatla bağlantı kurulmasına destek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır (Bozdoğan, 2007). Altıntaş, (2019) tarafından yapılan çalışmada ders dışı uygulamalarla öğrenciler değerleri somutlaştırarak öğrendikleri değerleri, hayata geçirme imkânı elde ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak DKAB dersinde proje tabanlı öğrenme yaklaşımının sınıf dışı uygulamaları ile yapılan etkinliklerin ahlak gelişimi açısından olumlu katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının sınıf dışı uygulamaları ile öğretimin daha verimli olabilmesi öğrencilere, eğlenerek öğrenme imkânı vermesi açısından örgün eğitimi destekleyen önemli bir seçenektir.

ÖNERİLER

- Bilgilerin daha kalıcı hale gelmesi, günlük hayatla bağlantının sağlanması açısından sınıf dışı uygulamaların öğretim programlarında daha aktif kullanılması düşünülmelidir.
- Sınıf dışı uygulamaların düzenlenmesinde idarenin ve ebeveynlerin desteği sağlanmalıdır.
- Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının sınıf dışı uygulamaları üzerine yapılan bu çalışmada nitel yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın olası eksikliklerini belirlemek olumlu yönlerini açığa

çıkarmak amacıyla nicel yöntemle beraber karma model kullanılabilir. Ayrıca farklı sınıf düzeylerinde de bu uygulama yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Ö. (2006). Sınıf dışında farklı bir öğrenme ortamı olarak çocuk müzeleri. *Eğitim Bilim Ve Toplum Dergisi*, 4(14), 32-41.
- Akın, F. (2012). *Okul içi ve sınıf dışı öğrenmelerin öğrenci başarısına etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Burdur.
- Akyürek, S. (2012). "İlk ve Ortaöğretimde Din Öğretimi: Kuramsal Çerçeve". *Din Eğitimi El Kitabı*. ed. Recai Doğan, Remziye Ege. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Altıntaş, M.E. (2019). "İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretmenlerinin Değer Öğretiminde Gerçekleştirdikleri Ders Dışı Etkinlikler Üzerine Nitel Bir Araştırma". *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* 7, 83-99
- Aracaloğlu, A., Özyılmaz Akamca, G., & Yeşildere, S. (2006). İlköğretimde proje tabanlı öğrenmenin yeri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4 (3), 241-260.
- Babadoğan, C. (1990). Ev ödevlerinin eğitim programı içindeki yeri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 23(2), 745-767.
- Balkan-Kıyıcı, F. & Atabek-Yiğit, E. (2010). Sınıf duvarlarının ötesinde fen eğitimi: rüzgâr santraline teknik gezi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2(1), 225-243.
- Binbaşıoğlu, C. (2000). *Okulda ders dışı etkinlikler*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı
- Bozdoğan, A. E. (2007). *Bilim ve teknoloji müzelerinin fen öğretimindeki yeri ve önemi*. (Doktora tezi), Gazi Üniversitesi, İlköğretim Anabilim Dalı, Ankara
- Bozdoğan, A. E. & Kavcı, A. (2016). Sınıf dışı öğretim etkinliklerinin ortaokul öğrencilerinin fen bilimleri dersindeki akademik başarılarına etkisi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 13-30.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz Ş., & Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (24. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Çepni, S. (2012). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş* (5. Baskı). Trabzon: Ofset Matbaacılık.
- Çepni, O. & Aydın, F. (2015). Sosyal Bilimler Öğretmenlerinin Sınıf Dışı Okul Ortamlarına İlişkin Görüşleri. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 39, 317-335
- Çiçek, Ö. & Saraç, E. (2017). Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Okul Dışı Öğrenme Ortamlarındaki Yaşantıları ile İlgili Görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 18(3), 504-522.
- Demirel, Ö. (2005). *Kuramdan uygulamaya : eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem Yayıncılık
- Erdem, M. (2002). Proje tabanlı öğrenme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 172-179.
- Göküş, Ş. (2020). Din Öğretiminde Gezi-Gözlem Yöntemi ve Bir Uygulama Örneği. *TYB Akademi: Dil Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 28, 115-144.
- Gürsoy, G., (2018). Fen Öğretiminde Okul Dışı Öğrenme Ortamları, *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 13(11) Spring 2018*, p. 623-649, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies., Ankara-Turkey.
- Karamustafaoğlu, O. & Bakıoğlu, B. (2019). Okul dışı öğrenme ortamları. A. İlhan Şen (Ed.), *Sanayi Kurum ve Kuruluşları içinde* (331- 360). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Koç, G. & Demirel, M. (2004). "Davranışçılıktan Yapılandırmacılığa: Eğitimde Yeni Bir Paradigma". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 27, 174-180.
- Korkmaz, H., & Kaptan, F. (2001). Fen eğitiminde proje tabanlı öğrenme yaklaşımı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 193-200
- Köse, E. (2003). *İlköğretim Düzeyinde Ders Dışı Etkinliklerin Akademik Başarıya ve Okul Kültürünü Algılamaya Etkisi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

- Okur-Berberoğlu, E., & Uygun, S. (2013). Sınıf dışı eğitimin dünyadaki ve Türkiye'deki gelişiminin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 32-42
- Öner, G. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Okul Dışı Tarih Öğretimine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *Türk Tarih Eğitimi Dergisi*, 4(1), 89-121.
- Sarı, M. (2007). Demokratik değerlerin kazanımı sürecinde örtük program: Düşük ve yüksek okul yaşam kalitesine sahip iki ilköğretim okulunda nitel bir çalışma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, (50), 150-200.
- Şimşek, A. & Kaymakçı, S. (2015). Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretiminin Amacı ve Kapsamı. Ahmet Şimşek ve Selahattin Kaymakçı (Ed.). *Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretimi içinde (1-11)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Şimşek, F. & Hamzaoğlu, E. (2020). Okul Dışı Gerçekleştirilen Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Ortaokul Bedene Etkisinin Araştırılması. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cumhuriyet Armağan Sayısı*, 395-424.
- Tatar, N., & Bağrıyanık, K.E. (2012). Fen ve Teknoloji dersi öğretmenlerinin okul dışı eğitime yönelik görüşleri. *İlköğretim Online*, 11(4), 883-896
- Tokcan, H. (2015). Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğrenme Teorileri. Ahmet Şimşek ve Selahattin Kaymakçı (Ed.). *Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretimi içinde (15-40)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tortop, H., & Özek, N. (2013). Proje tabanlı öğrenmede anlamlı alan gezisi; Güneş enerjisi ve kullanım alanları konusu. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44 (44), 300-307.
- Türkmen, H. (2010). İnfomal (sınıf-dışı) fen bilgisi eğitimine tarihsel bakış ve eğitimimize entegrasyonu. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(39), 46-49.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zengin, M. (2013). Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin eğitim öğretim yeterlik algıları. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 15(27), 1-28